

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

3823/18.

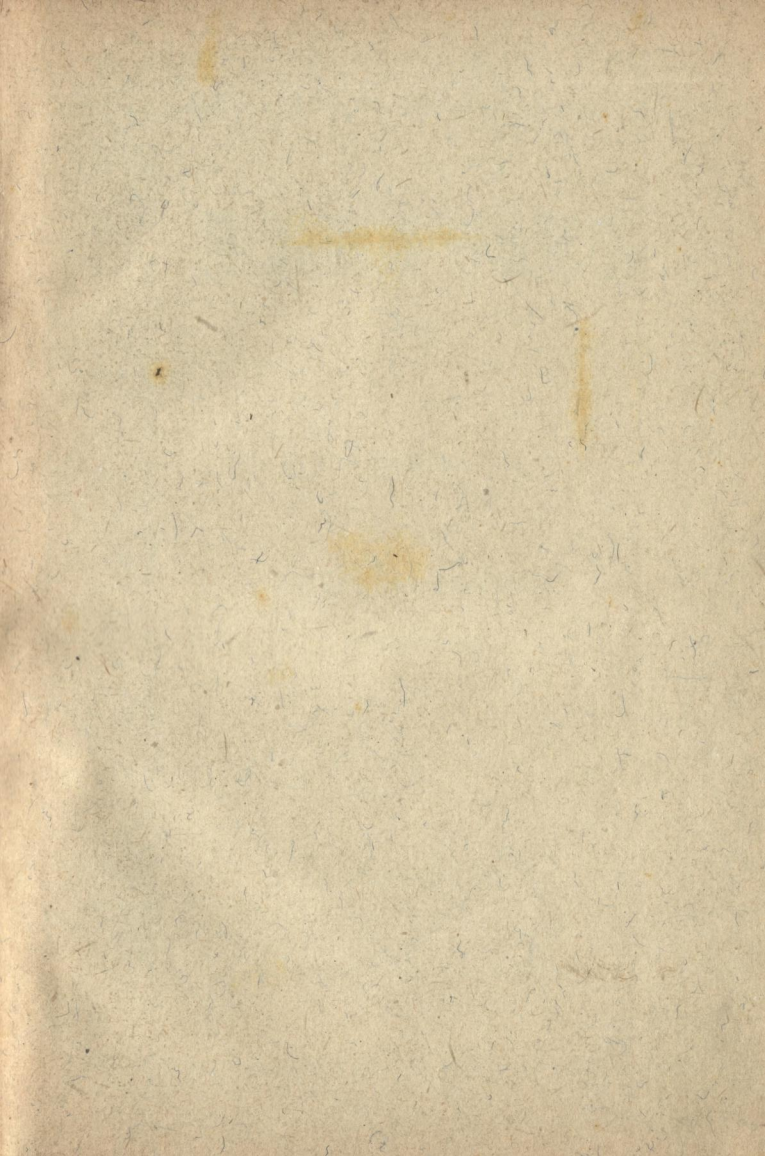
З БІБЛІОТЕКИ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

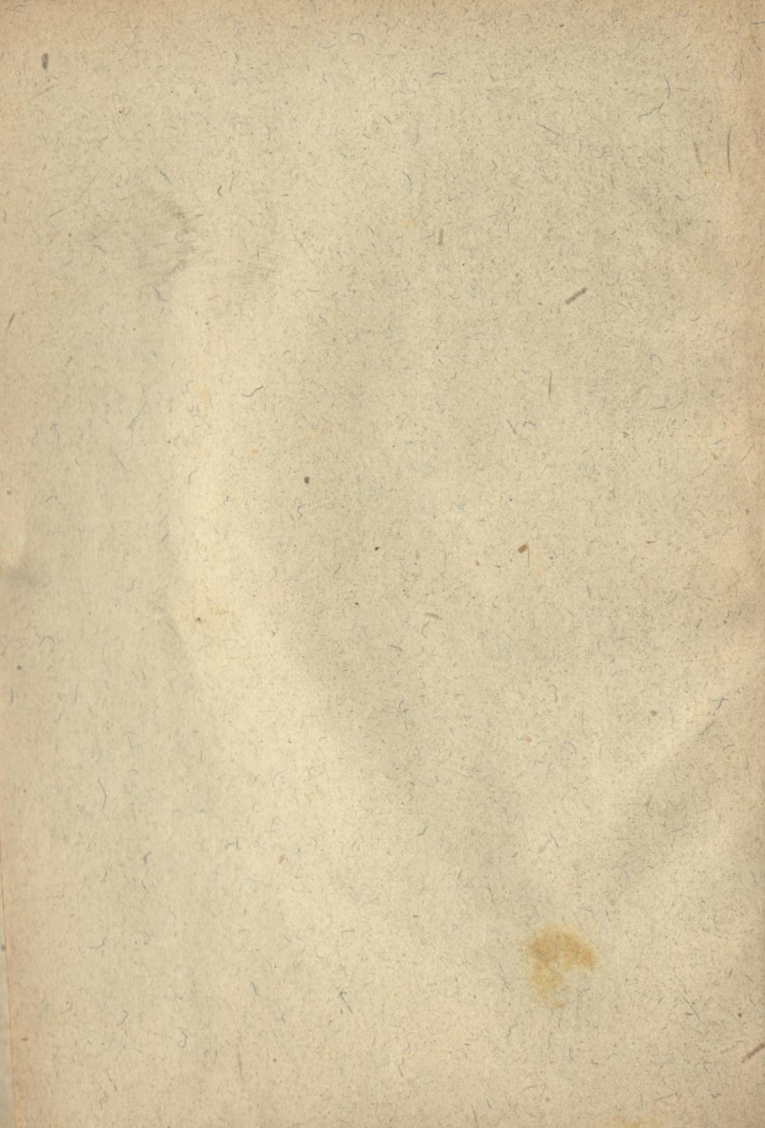
імені

ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ.

~~Ч. 3833/18.~~

ВЪНОЧОКЪ

ДАРУНОКЪ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ.

Впорядкувавъ

КОСТЬ ФЕДЬКОВЪ.

Цѣна 20 кр.

У ЛЬВОВА 1891.

Накладомъ руского товариства педагогичного.

Зъ друкарнѣ тов. им. Шевченка

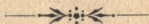
подоъ зарядомъ К. Беднарского.

1p

06

ВЪНОЧОКЪ

ДАРУНОКЪ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ.

Впорядкувавъ

КОСТЬ ФЕДЬКОВЪ.

9833/18.

Цѣна 20 кр. а. в.

ЛВОВЪ 1891.

Накладомъ руского товариства педагогичного.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка
пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

ЛЬВІВЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 30661

4 Труд

А—а котку!
Не лѣзь на колодку.
Бо забешь головку;
Та буде болѣти,
Нѣчимъ завертѣти.
Одна була хустина,
Якъ та паутина,
Тай ту дѣти взяли,
На ляльки подрали,
Ляльокъ наробили,
Кутокъ засадили.

Ой люлі—люлі!
А котови дулѣ,
А дитинцѣ калачѣ,
Щобъ спало у ночи.
Ой ты котокъ сѣрый,
Не ходи до сѣней,
А ходи до хаты
Дитя колыхати.

Ой спи дитя безъ сповитя,
 Поки мама зъ мѣста прийде
 Та принесе три квѣточки :
 Ой первую — зросливую,
 А другую — сонливую,
 А третюю — щасливую.
 Ой щобъ спало — щастя знало,
 Та щобъ росло — не хорѣло,
 На серденьку не болѣло.
 Соньки-дрѣмки въ колысоньку,
 Добрый розумъ въ головоньку,
 А рѣсточки у кѣсточки,
 Здоровечко у сердечко,
 А въ роточокъ говорушки,
 А въ нѣженьки ходусеньки.
 А въ рученьки ладусеньки.

Плыве качечка зъ каченятами на море ночувати,
 А за нею сизый селезень, тай ставъ ѣй казати :
 Стрѣвай, каченько, стрѣвай сѣрая,
 Я скажу тобѣ вѣсть :
 Бувъ я на мори,
 Чувъ поговоры
 На тебе, сѣрая качечко.
 Та плетуть сѣтки
 На твои дѣтки,
 И на тебе, сѣра качечко.

— Нехай плетуть, переплѣтуютъ —
 Я того не боюся:
 Дѣточки пурнуть —
 Сѣточки порвуть,
 А я стара перелину.

Скажи минѣ правду, мале ты дитя,
 Надъ яке зѣлле у свѣтѣ нема?
 Чи надъ той запашный василечокъ,
 Чи надъ той хрещатый барвѣночокъ,
 А чи надъ тую та повную роженьку?
 — Запашный василечокъ три запахи мае,
 Хрещатый барвѣнокъ сады устеляе,
 А надъ тую та роженьку повнесеньку,
 А надъ тую роженьку червонесеньку
 Й у свѣтѣ нема!

* * *

Скажи минѣ правду, мале ты дитя,
 Надъ якую птицю у свѣтѣ нема?
 Чи надъ того ясного сокола?
 Чи надъ того малого соловѣя?
 Чи надъ тую зазулю?
 — Ясный сокѣль високо лѣтае,
 Малый соловѣй сады розвивае,
 А надъ тую зазуленьку,
 А надъ тую сивесеньку,
 Й у свѣтѣ нема!

Бажане матери.

Спи, моя люба дитино,
 Въ теплѣй колысочцѣ спи;
 Най тобѣ доля навѣ
 Сонъ тихій, сонъ золотый!
 Прокинешся, ручки простягнешь до мене,
 Лепечучи „мамо“ прокажешь менѣ,
 И слово те „мамо“, найперше слово
 За всѣ менѣ стане пѣснѣ...
 Ще поки въ колысцѣ,
 Мѣй сынку, дрѣмаєшь,
 Въ житю таку долю
 Для тебе бажаю:
 Най правда, якъ ненька,
 Тебе допильнує,
 А розумъ, якъ батько,
 Тобою керує;
 Най люде про тебе
 Розумного знають,
 А неньку за сына
 Добромъ споминають.

В чені собаки.

Иде Петрусь улицею, а на зустрѣчь єму Ивась.
 — Ивасю, каже Петрусь, а я у мѣсточку бувъ,
 тамъ нѣмецъ двѣ собаки привѣвѣвъ, та якѣ вони штуки
 показували: одна передъ другою на лапахъ ходили

зъ рушницею мовъ вояки — муштрувались, танцювали и чого тѣлько не робили вони. Ото якъ бы нашъ Рябко та такій штуки вмѣвъ. — А нашъ Сѣрко краще вмѣ: учора вѣвцю вѣдъ вовка вѣдбивъ, а сьогдня у ночи тхора задушивъ, — каже Ивась.

Чи говорять гусы.

Сидѣла гуска на яйцяхъ. Коли се зъ нею щось сталося — захорѣла чогось. Одного разу встала вона зъ яецъ, пѣшла въ хлѣвъ, де були однолѣтки гусы, що неслись ще. Гуска погеготала тамъ щось зъ молодою гускою — и далѣ веде еи прямо въ хату до кубла. Молода гуска сѣла на яйця, а стара лягла біля неи и вытяглась. Коли до неи — ажъ вона нежива. А молода гуска высидѣла гусенята и водила ихъ наче своихъ.

Нема въ свѣтѣ, якъ своя краина.

Хто се иде битымъ шляхомъ старый? На вкритѣй порошокъ свитѣ рубъ руба кличе; сива чупрына прилипла вѣдъ поту до головы. Чого блистять его очи? Чого трусить ся его рука, опираючись на высокій кій? Чи вѣдъ старости, чи вѣдъ радости?...

Гей вѣдъ радости! Ввѣйшла вона въ старе серце, засвѣтилась въ зомлѣлыхъ очахъ и стрянула сла-

бымъ тѣломъ. Старый Остапъ вертае ся зъ далекого Сибиру — щобъ вмерти на рѣднѣй земли.

Блыснула церква своимъ золотымъ хрестомъ. Остапъ ставъ, сердце его вельми забилося, ноги затрусились, рука ледви пѣднчалась на чоло — зложити святой хрестъ. Вѣнъ присѣвъ на ровѣ. По троху вѣдѣйшло вѣдъ сердца. Остапъ вставъ и тихенько поволѣкъ ся. Осъ передъ нимъ могилки, осъ хаты его товаришѣвъ односельчанъ. Тутъ, Остапе, и твоя хата стане...

Червоне сонце, ховаючись за далекимъ лѣсомъ, кинуло снѣпъ промѣня. Озолотило воно сиву голову Остапа и заграло въ зеленѣй травѣ, на могилѣ, де сидѣвъ засмученый старецъ.

Сонце никне, далекій лѣсъ темнѣе, а Остапъ сидитъ на могилѣ — и думы его перенеслись въ далеке минуле...

Осъ вѣнъ молодымъ парубкомъ збирае ся ити въ поселяне въ далеку Сибирь. Допекло ему до сердца служити у наймахъ та тынятись по чужихъ хатахъ. Маленька церква повна народомъ. Остапъ заказавъ молебень. Старый пан-отець тихо править службу; люде хрестятъ ся. Остапъ стоитъ попереду; слѣоза тремтитъ въ очахъ, сердце закипае кровю: жаль ему покинути рѣдне село, жаль ему тои широкои улицѣ, тои чистои, прозорои рѣчки, що омывала его молоде тѣло; жаль зеленыхъ садочкѣвъ та бѣлыхъ хатокъ, жаль товаришѣвъ, та нужда гонить.

Вже и молебень кѣнчивъ ся. Пан-отець єго благословивъ, люде выйшли зъ церкви. Остапъ упавъ въ ноги громадѣ — просить благословеня на далеку дорогу.

— Най Богъ тебе простить, най Богъ тебе благословить! гомонить народъ: — иди зъ Богомъ на нове житя та насъ не забувай...

Ось Остапъ вже за цариною. На плечахъ невеличкій клунокъ, въ ужлику жмѣнька рѣднои землѣ. Єго провожають товаришѣ:

— Ну, прощай, Остапе, прощай, брате, та насъ згадуй, пиши о собѣ!...

„Де вы, молоді товаришѣ? Де ты, моя доле, моя надѣ?“

Подувъ легенькій вѣтерець, и полынь жалѣбно зашелестѣли листьями на могилѣ: десь далеко заплакала пастухова сопѣлка. Старый крикнувъ и заплакавъ, якъ дитина, падаючи на могилу...

На другій день йшли люде до церкви... Вони бачили якогось старця, що простягаючи костляву руку, просивъ: „Дайте, мамцю, за здорове своє, за тыхъ, що повмирали, що ратунку не мали...“

Якъ мене вѣддали у школу.

Ехъ, було колись! Та й добре-жь я памятаю ту давнину, коли мене вѣддали въ школу. Ось буцѣмъ то воно учора сталося...

Вже осѣнь. Батько поѣхавъ у городъ, мати поралась біля печи, а я гуляю собѣ зъ Сѣркою на дворѣ. Кумедный бувъ сей Сѣрко: я єму дулю, а вѣнь и нюхає, мовъ справдѣ щось смачне; або начеплю єму на хвѣсть яку небудь мотузочку — вѣнь и ну крутиться, а самъ я регочусь. Отъ батько вернувся и мати покликкала мене обѣдати... Чи довго менѣ — митью опинився въ хатѣ.

— Дивись, сынку, — каже мати, — ось тобѣ батько гостинця привѣзъ. Дуже зрадѣвъ я, почувши таке, и кинувсь до матери. Дивлюсь — ажъ справдѣ гостинець, та ще якій — величезнїй чоботы для мене! Ажъ духъ зайняло... и нѣ думки, нѣ гадки, що тутъ щось не звичайне.

Пообѣдали. Батько закуривъ люльку, сѣвъ — и якъ теперъ бачу — лице єго таке поважне и нѣбы суворе. Мати стоить коло стола и якомсь смутно дивиться на мене.

— Ну, Андрѣю, годѣ вже тобѣ байдаки бити. Завтра въ ранцѣ пѣдемо въ школу, вѣддамъ тебе учителеви. Треба вчитись, бо теперъ...

На другій день я прокинувсь раненько. Одягли мене въ чисту сорочку, обули въ новї чоботы. Цѣкаво було глянути на учителя и на те, якъ тамъ въ школѣ вчать ся. Ось мы зъ батькомъ вже и зъ хаты вийшли. А ще трохи а я зробивсь школяромъ.

Теперъ я вже письменный. Черезъ мое письменство нѣхто мене не одурить — нѣ жидѣ, нѣ кра-

марь зъ своихъ людей. Згадуючи минуле, дуже дякую и батькови, що вѣддавъ въ школу, и учителеви, що навчивъ мене користуватись зъ книжокъ.

Якъ одна крапля вандрувала.

Яне сонечко почало кликати водяну краплю, дочку моря:

— Ходѣмо зо мною, повештаємось по свѣту божому та пограємось въ прозорнѣмъ блакитнѣмъ небѣ.

Крапля бѣ и зъ дорогою душею, та батькоморе не пускає. Ото й посылає сонечко до неї свѣй горячій промѣнь: взявъ вѣнь краплю, зробивъ єї невидимкою и понѣсь єї выше та выше, усе ближше та ближше до сонця. А сонечко гуляє собѣ по высокѣй высокости въ горѣ по надъ горами та морями. Довго летѣла крапля, притомилась, выбилась зъ силъ и не може летѣти далѣ. Та не одна вона, а багацько такихъ же бродягъ, сестеръ, повтѣкало зъ моря. Зѣбрались вони до купы, у сѣру хмару, сидять тай плачуть, що не мають силы ити далѣ до ясного сонечка. Змилувалось надъ ними сонечко и послало свого сына — свѣжій вѣтрець: позбиравъ вѣнь ихъ до купы и погнавъ по небу до дому. Якъ зѣйшлись до купы крапельки, розпытались и привитались дружка зъ дружкою, перестали бути невидимками, а знову обернулись крапельками. Обнялись вони та разомъ и впали на землю, а люде кажуть: „Доць иде.“

*

*

*

Наша крапелька впала зъ дощемъ на высокѣй горѣ, а зъ нею чимало и другихъ крапель, а гора ся була далеко вѣдъ моря: ну щожъ, — нѣчого вылежуватись, треба поспѣшати до дому... Весело крапельки побѣгли та поскакали зъ скелѣ на скелю, зъ камѣня на камѣнь, все нижше та нижше, добѣгли до струмочка и хутко та гучно поплыли впередъ... Коли бачуть — лихо: — люде помостили греблю, и треба крапелькамъ бѣгти на млыновѣ колеса. Зашумѣли вони, загули, прожогомъ кинулись на колеса, перекрутили ихъ и опинились на другѣмъ боцѣ греблѣ.

Плывуть собѣ тай плывуть спокѣйно та тихо вже въ широкѣй рѣчцѣ и мѣркують:

— Ось, ось недалечко до дому.

Коли де не взялись човны, давять вони нашѣ краплѣ, давять ихъ и важкѣ кораблѣ, рѣжуть ихъ прудкѣ пароходы. И чимало выпало на долю сердешныхъ лиха, поки таки добѣгли вони и обнялись зъ своимъ батькомъ-моремъ.

Про що розказують снѣжинки.

Падає першій снѣгъ. Снѣжинки летять, куды ихъ жене вѣтеръ. Три снѣжинки сѣли на вѣконце, вѣдкѣля хлопя вызирано на двѣръ. Кожда снѣжинка немовъ малесенька зѣрочка. Вони багато бачили свѣта.

Хмара — то ихъ вѣтъ, що возивъ ихъ далеко и надъ землями. Багато вони бачили и цѣкаво про усе розказують. Осъ послухаймо ихъ.

Перша снѣжинка.

Мы летѣли хмарою по надъ землею. Подувъ холодный вѣтеръ и обернувъ воду въ лѣдъ. Не вздержались мы тай попадали въ низъ на поле и вкрыли на нему молоді сходы, вкрыли мы и квѣтки въ лузѣ и лѣсѣ, усѣхъ маленькихъ жукѣвъ, метеликоватыхъ ляльокъ и червячкѣвъ, щобъ усе те не замерзало. Йшла дѣвчина лѣсомъ, сѣла на пенюкъ, заснула тай замерзла. Батько та мати довго єи шукали и якось по слѣду знайшли.

— Охъ лишенько! заплакала мати! Пропала моя дитина.

— Почекай, промовивъ батько, може снѣгъ єѣ и вѣдборонить вѣдъ смерти.

И вѣнъ почавъ терти дочку снѣгомъ, вона й ожила.

Друга снѣжинка.

Одинъ разъ насъ зѣбравъ ся великій гуртъ на высокѣмъ шпилю горы. Нагло насъ зѣрвала страшна хуртовина и погнала по горѣ на долину. Скрѣзь поробились снѣгові наметы; дерево гнулось и трѣщало пѣдъ нашою вагою. А зъ одной кручѣ цѣла здорова купа нашихъ зѣрвалася и гучно кину-

лась у низъ на долину: понѣвечили вони по дорозѣ дерево, позбивали и покотили камѣнь. Коли докотилась та купа до низу, то позавалювала хаты зъ людьми и худобою. То-жь то мы маленькѣ снѣжинки, але робимось страшными, коли падаємо цѣлою купою.

Третья снѣжинка.

Зъ далекихъ краѣвъ приплывъ корабель и вѣхавъ въ пристань, коли йшовъ першій снѣгъ. На берегъ выйшовъ молодой парубокъ и выкликнувъ:

— Здорова була, моя рѣдна холодна Украино! Бувайте здоровѣ и вы, снѣжинки. Въ далекихъ пѣвденныхъ сторонахъ сонечко пече и грѣе безъ перестанку: тамъ завсѣгды повне лѣто. Дереву и квѣткамъ нема вѣдпочинку тай людьямъ тежь. Страшенна спека не дає робити людьямъ, та й родить пропастицю. О, щобъ тамъ дали за одну жменю снѣгу! Я перемучивсь тамъ, але теперъ я вже дома. И по бѣлому шляху парубокъ весело потягся до своєї хаты, де жила его мати. Біля хаты маленькѣй братъ злѣпивъ бабу зъ снѣгу. Парубокъ набравъ въ жменю снѣгу, злѣпивъ зъ него мячъ и шпурнувъ на хлопця, той ажъ здрѣгнувъ сердешный.

* * *

Оттаке розказували снѣжинки. Тымъ часомъ снѣгъ переставъ падати. Небо выяснилось, заграло сонце и кинуло своє промѣне и на вѣкно, де сидѣли

три снѣжинки : ростали вони и зробились одна крапля. Сонце пригрѣло — и крапля парюю полетѣла зновѣ въ гору до хмарѣ. Зѣ хмарами полетять вони по свѣту, а якѣ вернуться на землю, то й розкажуть, що вони бачили.

Старшій за царя.

Одинѣ царѣ бувѣ на охотѣ. Отѣ якѣ смерклося, вѣнѣ и каже своєму генералу : — Бѣжи, лишень, уприсясь де на нѣчь, та вибирай, щобѣ хатка була чепурненька и щобѣ у хатѣ нѣкого не було старшого за мене. — Той пѣшовѣ тай думаѣ идучи : — Що воно таке, що царѣ загадавѣ, щобѣ у хатѣ не було нѣкого старшого за него ? Хиба-жь у вѣго царствѣ є хто старшій за царя ? Що воно за знакѣ?... Хиба такѣ пожартувавѣ царѣ ! — Отѣ обѣбравѣ той чоловѣкѣ кѣмнатку гарненьку и привѣвѣвѣ туды царя, а за кѣмнатюю у хатѣ мостивѣсѣ хазяинѣ зѣ сѣмѣю. Отѣ царѣ повечерявѣ, помоливѣсѣ Богу и лѣгѣ спати. Тѣлько що вѣнѣ заплющивѣ очи, ажѣ у хатѣ заплакала дитина. Царѣ и каже до свого генерала : — Пѣди прикажи, щобѣ утихло. — Пѣшовѣ той и давай утишати хлопчика. Чого вже вѣнѣ не робивѣ єму : и прохавѣ, и бавивѣ, и сваривѣсѣ — нѣчого ! А хлопчику годѣвѣ два усього. Нѣчого не вдѣешь, йде до царя

и каже: — Не можна нічого зробити — плаче! — А тыжъ казавъ, що царь приказує? — пытає царь. — Та казавъ, — такъ не слухає. — А я-жъ тобѣ приказувавъ, щобъ у хатѣ не було нікого старшого за мене — вѣдказавъ на се єму царь.

Найгѣршій сирота.

Холодна осѣнь. Сѣє дробный дощикъ. Шляхомъ йде хлопець, обдраный, босый. Сирота вѣнъ безталанный. Знавъ одно горе, у наймахъ тынявся весь вѣкъ, робивъ, робивъ, а чобѣтъ нема! Йде, зъ думками бе ся, а на серци важко, — слѣзы очи застеляють. Ажъ ось хата придорожна, а до неї простує четвернею у повозѣ якійсь панъ... Ще важче стало хлопцеві.

Господи, — думає вѣнъ: за що така кривда? Вѣ мене чобѣтъ нема, а сей четвернею ѣздить... Отъ якъ далѣ дивиться, ажъ слуги бережно зъ повоза виймають безногого калѣку пана... Пѣшовъ нашъ хлопець далѣ, та вже не сумує.

Най вѣнъ четвернею ѣздить, а я парю бѣгати-му, — думає вѣнъ собѣ.

АНГЕЛЪ.

„Добра дитина коли помирає, то ангель Господень
Зъ неба полине що-разу на землю и тую дитинку
Мерлу на руки бере; розсправляє свои крыла широкї;
Тї, що любила дитинка, краины усѣ пролѣтає;
Зъ кожного мѣся зрыває вѣнь по квѣтцѣ пахучѣй.

Сї квѣтки

Ангель зъ дитинкою вкупѣ несуть ажъ до самого Бога.
Тамъ, у горѣ, розквѣтитъ тїи квѣты Господь мило-
серднїй;

Кращї далеко надъ тї, що цвѣтуть по землі, вони
стануть.

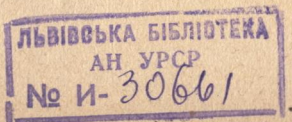
Схилить до серця святого Господь квѣточкї тї пахучї,
И сеи, що вбѣльшь до впадобы, устами святыми
торкне ся:

Той поцѣлунокъ Господнїй квѣточцѣ душу навѣе, —
И стане душа та щаслива голосомъ славити Бога!“
Такъ херувимъ свѣтлокрылый мовлявъ до дитини
малои,

Зъ котрою линувъ на небо. И слухала мерла дитина
Ангела казань крѣзь сонъ. А летѣли вони по са-
дочкахъ,

Де колись гралась дитина, по квѣтахъ чудовно-па-
хучихъ.

— „Що-бъ намъ зѣрвати на небо?“ — пытає ся
ангель дитини.

Рѣсь недалеко тутъ кущикъ рожевый, пахучій, —
та шкода! —

Марно рука лиходѣя стебло ему геть поломила:
Вѣти схилились на землю и пунянки хорі завяли.
— „Бѣднѣй!“ сказала дитина: — „Возьмѣмъ его,
ангеле, зѣ нами, —

Вѣнъ тамъ у Бога одѣйде!“ И ангель узявъ тую рожу,
Чуло обнявши дитину, надъ нею схиливъ свое чоло;
Глянувъ въ померлѣ очи, и очи тѣ стиха розкрылись.
Такъ вони квѣты усюды збирали коштовнѣ и бѣднѣ:
Брали гвоздику, и зѣрку, и темный, зеленый бар-
вѣнокъ.

— „Квѣтокъ доволѣ тепера у насъ“ промовляе ди-
тина.

Ангель схиливъ головою; але-жъ ще до Бога не
линувъ.

Нѣчь уже спала на землю и тиша повсюды царила.
Зверхъ надъ малою и сумною улицѣ вони пролѣтали;
Цегла, та трюхла солома, та попѣль повсюда ва-
лялись:

Мѣсто се кинули люде. Було якось журно дивитись
Внизъ на череце, — статуѣвъ останки, на сумнѣ
руины,

Ангель поглянувъ очима, и тамъ промѣжъ смѣтя
и цеглы,

Вѣнъ показавъ якійсь горщикъ до квѣтѣвъ розбитый
дитинѣ.

Грудка землѣ біля єго лежала, и ледви трималась
 Корѣнемъ въ грудцѣ землѣ якась квѣтка степова,
 повяла.

— „Возьмемъ сю! — ангель промовивъ — а я ро-
 скажу тобѣ зацо!“

Высоко, высоко въ гору полинувъ и такъ оповѣдавъ:
 „Тамъ на сѣй улицѣ темнѣй, у хатѣ — не въ хатѣ,
 а въ льосѣ,
 Живъ собѣ хлопчикъ недужій; змалку вѣнъ лѣжка
 не кидавъ.

Часомъ якъ лекше ставало, на палицяхъ разъ було
 пройде

Хоре хлопятко по хатѣ, та й годѣ. А въ лѣтню
 годину, —

Соняшний промѣнь було освѣтитъ єго бѣдну оселю,
 Весело въ хатѣ заграє; тодѣ-то хлопятко недуже
 Грѣло на сонци свои рученятка, худѣ та холоднѣ,
 Сонце свѣтилось крѣзь пальцѣ дитиннѣ, и кровь чер-
 вонѣла.

— „Дякувать Бога, сегоднѣ мовъ краще!“ — про-
 мовить слабеньке.

Бѣдне, не знало воно, якъ лѣсы зеленѣють роскѣшно!
 Гѣлочку клену колись подаривъ єму хлопецъ сусѣда:
 Хорому гѣлочка лѣсомъ здавалась; було єѣ возьме,
 Голову схилить пѣдъ листѣ и дума, що дубъ вели-
 чезный

Вѣти надъ нимъ розпускає; а сонечко сяє на небѣ,

Пташки щебечуть приязно — и такъ ему весело
стане!

Разъ у весняну годину, принѣсь ему хлопчикъ сусѣда
Зъ поля пахучихъ квѣтокъ и въ одной якось корѣнь
зѣ оставъ ся.

Квѣточку ту посадивъ вѣнь въ поливаный горщикъ
зъ землю

И на вѣконци надъ лѣжкомъ поставивъ. Та квѣтка
полева

Пагоны заразъ пустила и цвѣтомъ пахучимъ укрылась:
Такъ бо кохали ся нею тѣ руки прихильнѣи и щасливѣи.
То бувъ садочокъ дитины — сама найкраща скарбница!
Якъ же вѣнь тѣшивъ слабого! Полле було въ ранцѣ
водою,

Заразъ поставить на сонци, щобъ промѣнемъ теплымъ
пригрѣло;

Сонце загляне въ квартиру и квѣточку свѣтомъ осяе:
Мовъ усмѣхне ся вона, свое листе зелене розправить.
Пахощѣ пѣдутъ по хатѣ, и думки рожеви навѣють
Хлопчику въ дяку за ласку; бо квѣточка тѣльки
для его

Цвѣтомъ пахучимъ та листомъ зеленымъ роскошно
вкрывалась.

Вѣзвавъ до себе Господь милосердный дитину недужу.
Въ часъ розставаня зъ землю схилила вона свое
чоло

Надъ квѣтомъ рѣдненькимъ — и вмерла. Минувъ
уже рѣкъ, якъ дитина

Въ милого Бога гостює; минувъ уже рѣкъ, якъ та
квѣтка

Сталась сама сиротою, забута всѣми на квартирцѣ.
Выбрались люде изъ хаты, та й кинули квѣтку на
землю;

Горщикъ розбивъ ся объ цеглу и квѣтка зламалась,
зѡвяла.

Мы несемо єѣ бѣдну тепера; за те, що давала
Радощѣвъ бѡльше вона, а нѣжь квѣтка коштовна,
царская.

— „Якъ же ты знаєшь про все се?“ у ангела мерле
пытає.

— „Знаю“, — одмовивъ єму свѣтлокрылый; — „бо
самъ я и бувъ тымъ

Хорымъ бездольнымъ хлопцемъ, що на палицяхъ
тѡльки й ходило:

Я зразу пѡзнавъ свою квѣтку!“ И очи дитина роз-
крыла,

Глянувши дивно на ангела ликъ святобливый та ясный.
Заразь влетѣли вони въ Господню оселю, де радѡсть
Вѣчно царює та правда. Господь притуливъ ту дитину
Мерлу до серця святого, и заразь ѣй выросли крыла,
Ангела крыламъ подѡбнѣ: отъ вкупѣ,узавшись за руки,
Ангелы два полетѣло. А Богъ милосердный тѣ квѣты
Всѣ притуливъ до себе, а устами святыми торк-
нувъ ся

Тѡльки до сеи, що хору дитину колись розважала;

Той поцѣлунокъ Господній ѣй душу немертну на-
вѣявъ.

Стала душа та щаслива у купѣ зъ другими святыми
Голосомъ славити Бога! Всѣ ангелы коломъ лѣтають
Біля Престола святого; а коло — велике, незмѣрне!
Тамъ мѣжъ тымъ коломъ лѣтає и квѣточка бѣдна,
степова,

Котру зъ смѣтя пѣдняли десь на улици темнѣй
безлюднѣй.

Всѣ вони вкупѣ, щасливіи, голосомъ дивнымъ спѣ-
вають

Славу и щирю любову Святого, довѣчного Бога!

МАТИ.

Сидѣла собѣ мати біля колыски надъ своєю недужою дитиною; сама вона смутна та зажурена, — такъ-то вже боялась, щобъ воно не вмерло... А дитина лежала така блѣда; очицѣ їй позаплющались, и дыхало воно такъ важко, та иншій разъ такъ глибоко неначе зѣтхало, и мати усе — знай — смутнѣйше й смутнѣйше дивила ся на своє мале немовлятко.

Коли се — хтось стукнувъ — и входить у хату убогій, старезный дѣдъ, одягнений наче у кѣньску попону; бо въ нѣй було таки тепло, а дѣдови того тѣльки и треба: стояла, бачъ уже зима люта. На дворѣ усе геть було покрыване снѣгомъ та крыгою и вѣтеръ вѣявъ такій пронизуватый, що ажъ видъ рѣзало.

Дѣдъ увесь дрожавъ вѣдъ холоду: дитинка на часиночку заснула. Мати тымъ часомъ налила у горщикъ ѣду й поставила до печи, щобъ нагрѣла ся. Дѣдъ колихавъ дитину, а мати сидѣла на стѣльчику проти его, и дивила ся на своє хоре дитя, що важко дыхало. Потѣмъ бере за рученьку дитину та й каже:

— „Адже правда — воно зôстане ся живе? Адже Богъ не вѣдбере єго въ мене?“ — пытає.

А дѣдъ — бо то була сама смерть — такъ якось чудно покивавъ головою: воно мовъ, значило — и правда, и нѣ. Мати потушила очи — и по щокахъ у неї покотили ся слезы... Голова єи обвяженѣла; почало й на сонъ клонити, — бо вона уже три днѣ, три ночѣ, якъ и очи стуляла. Отъ задрѣмала вона, та й то тѣлько на одну хвилину: незабаромъ схопила ся и затримтѣла вѣдъ холоду. „Що се?“ пытає вона, озираючись на всѣ боки. Та дѣда не було вже бѣльше — и єи дитини не стало: дѣдъ понѣсь єф зъ собою.

Сердешна мати выбѣгла зъ хаты — и давай кликати свою дитину.

На дворѣ, у снѣгу, сидѣла якась жѣнка у довгому, чорному убраню. И каже:

— „У тебе въ хатѣ смерть була: я бачила, якъ вона выбѣгла звѣдти зъ твоєю дитиною; вона йде прудче вѣтру, и нѣколи вже не вертає того, що взяла!“

— „Скажи тѣлько минѣ, якою вона йшла дорогою?“ пытає мати: — „Минѣ тѣльки скажи, якою дорогою, — я вже сама найду єф!“

— „Дорогу я знаю“, каже жѣнка въ чорному убраню: — „та першь, чимъ скажу тобѣ, ты повинна заспѣвати минѣ усѣхъ тыхъ пѣсень, що спѣвала своѣй дитинѣ. Я дуже люблю тѣ пѣснѣ; я ихъ дав-

нѣйше колись чула. Я — каже — нѣчь. Я бачила, якъ ты й плакала спѣваючи пѣсенѣ сѣ“.

— „Усѣхъ, усѣхъ заспѣваю“, — каже мати: — „тѣльки не загаюй мене: щобъ минѣ дѣгнати еѣ, щобъ минѣ найти свою дитину!“

Отъ, сидить нѣчь мовчки й не поворухне ся. Тодѣ мати, ламаючи руки, заплакала, та й почала спѣвати.

Богато тамъ було пѣсень тыхъ, а слезъ ще бѣльше! — Нѣчь тодѣ и каже: — „Иди по праву-ручь у темный сосновый бѣръ: я бачила, що смерть туды пѣшла зъ твоєю дитиною.“

Посередѣ бору лежали дороги на вхрестѣ. Выйшла тая мати на перехрестя, та й сама вже не знае, — якою ити ѣй дорогою. А тамъ рѣсь терновый кущъ, а на нему не було нѣ листу, нѣ цвѣту, бо стояла вже холоднеча люта, — ажъ бурульки зъ леду пообвисали на вѣтахъ терновыхъ.

— „Чи тутъ не проходила смерть зъ моею дитиною?“

„Проходила“, каже терновый кущъ; „тѣльки я не скажу тобѣ, якою вона пѣшла дорогою, ажъ поки ты не нагрѣешь мене на своихъ грудяхъ. Я тутъ мерзну на смерть—швидко стану справжною крыгою.“ Нѣчого робити — пригорнула мати кущъ той до своихъ грудей, та такъ мѣцно прогорнула, що вѣнъ почавъ ажъ вѣдтавати. Спильки зъ терну повстрѣлялись ѣй у груди — и кровь закапотѣла чималыми

краплями. А кущъ розпустивъ свѣже, зелене листе, зацвивъ середѣ холодной зимной ночи: то, бачь, при недолѣ такъ тепло на серци у матери! И кущъ розказавъ, якою ити ѣй дорогою.

Отъ и приходить вона до великого озера: а на тому озерѣ нема нѣ корабля, нѣ човна. И озеро те ще не гараздъ замерзло, щобъ по леду перейти черезъ него: а у брѣдъ перейти и не кажи; воно було глубоке. А перейти треба: вона хотѣла знайти свою дитину. Отъ лягла вона на землю, щобъ те озеро выпити; та выпити озеро — не сила чоловікови. Але сердечна мати у тяжкому горѣ усе думала — може станесь яке чудо.

— „Нѣ, сего не буде!“ — сказало озеро: — „Давай краще помѣркуємо зъ тобою, що намъ чинити. Я дуже люблю збирати перлы; а въ тебе очи — то двѣ найкрасшій перлины, якій менѣ доводилось коли бачити. Хочешъ, выплачь ихъ у мене, — тодѣ повезу я тебе у сю велику свѣтлицю, де живе смерть, та ходить за квѣтками и деревами; а тамъ кожде дерево, чи кожда квѣтка — все то душѣ людскій.“

— „Ой чого-бъ не дала я, тѣльки-бъ менѣ знайти свою дитину!“ — каже зъ слезами мати. Та ще дужче заплакала, — и очи єи упали на дно озера и стали зъ нихъ двѣ найдорожшій перлины. Тодѣ озеро пѣдхопило єѣ, и въ одну мить хвилею перенесло на той бѣкъ, де стоявъ чудовный будынокъ на кѣльки миль у довжену. Певно не можна було

сказати, що то таке — чи то гора зъ лѣсомъ та печерами, чи то палацѣ. Та бѣдна мати нѣчого того не бачила, бо вона выплакала свои очи.

— „Де минѣ ту смерть найти, що занесла мою малу дитину?“ — пытає.

— „Вона ще сюды не приходила“, — каже сива бабуся, що стерегла теплицю у смерти. — „А якъ ты сюды добила ся, хто помѣгъ тобѣ?“ — пытає бабуся.

— „Богъ минѣ помѣгъ!“ — вѣдмовила: — „Вѣнъ — милосердный, певно що й ты милосердна будешь! — Та де-жь минѣ шукати мою дитину малу?“

— „Не знаю!“ каже бабуся: — „Та ты, бачу, нѣчого не бачишь? Богато квѣтокъ та деревъ повяло сю нѣчь; отъ швидко смерть поверне ся й пересадить ихъ. Адже ты знаєшь, що у кожного чоловіка є свѣй цвѣтокъ або дерево житя; воно зроблене такъ саме, якъ и той чоловікъ. Хоча зверху вони все одно що й другі рослины, а въ серединѣ у нихъ серце бє ся. Дитяче серце те-жь може битись! Отъ дивись — може пѣзнаєшь свою дитину потѣмъ, якъ бє ся серце у неи. — А що ты даси минѣ, якъ я скажу — що ще тобѣ треба робити?“

— „Нѣчого тобѣ дати у мене;“ каже смутна мати: „— але я пѣду за-для тебе хочъ на край свѣта“.

— „Сего минѣ не треба!“ каже бабуся: — „Оддай минѣ краще свое довге чорне волосе. Адже й ты сама знаєшь, яке воно хороше: воно минѣ дуже подобалось! А я, коли хочь, вѣддамъ тобѣ свое сиве, усе таки краще, чимъ нѣчого!“

— „Та й тѣльки?“ — каже вона: — „Бери, бери, — тобѣ зъ радѣстю вѣддамъ єго!“ И вѣдала вона бабусѣ свое выкохане, хороше волосе, а замѣсть него узяла сиве, бабусине.

И пѣшли тодѣ вони у велику теплицю, де росли, перемѣшавшись, гарнѣ квѣтки та дерева. Тамъ стояли пѣдъ скломъ гарнѣ гіацинты й троянды рожевѣ завбѣльшки зъ дерево. Тутъ росли и водянѣ рослины, однѣ зовсѣмъ свѣжѣ, а другѣ привяленѣ; водянѣ гады по нихъ лазили и чорнѣ раки повпинали ся у стеблѣ ихъ. Тутъ стояли и пальмы роскѣшнѣ, и дубы та плятаны; стояла тутъ и петрушка, и тѣминъ у цвѣту. Кожде дерево, чи квѣтка мало свое имя, у кождому ховало ся жите якогонебудь чоловѣка. Тѣ люде ще жили — одинъ вѣ Китаю, другѣй у Гренляндіѣ... кругомъ по цѣлому свѣту. Були тутъ и великѣ дерева у малыхъ горщечкахъ, имъ було тамъ тѣсно, ажъ трохи горщчки не лускали ся; росли тамъ маленькѣ квѣточки на пухкѣй земли, обложенѣ кругомъ мохомъ, и коло нихъ ходили та ходили. Сердешна мати нагинала ся до самои маленькои рослины, та прислухала ся, — якъ бѣ ся

у каждой людске сердце, — та и мѣжь цѣлыми міліонами таки пѣзнала сердце своєї дитины.

— „Ось воно!“ — скрикнула вона, и простягла руку до маленького василечка, зовсѣмъ слабого, що стоявъ похиливши на бѣкъ головоньку.

— „Не займай его“ — каже бабуся: — „Стань ось тутъ, а якъ приде смерть, — бо я жду єи кожду хвилину, — не давай їй зривати сеи квѣтки; посварись, що ты другї квѣтки позрываєшь; вона злякає ся! Вона за все се дає вѣдповѣдь передъ Богомъ: нѣ одной рослинки не може вырвати, поки вѣнъ не дасть своего дозволу!“

Ажъ ось зразу понесло по теплици крыжнѣмъ холодомъ и слѣпа мати почула, що то смерть иде.

— „Ты якъ сюды знайшла дорогу?“ — пытає вона: — „Ты якъ сюды прийшла швидче мене?“

— „Я — мати!“ — вѣдказала вона. — И смерть простягла свою довгу руку до тонького маленького квѣтика; та мати такъ мѣцно-мѣцно, а проте бережно, закрыла его руками, що смерть навѣтъ не доторкнула ся до жадного листонька.

Тодѣ смерть дыхнула їй на руки, и мати почула, що се холоднѣйше за самый холодный вѣтеръ, и руки у неї вѣдъ несины упали.

— „Нѣ, тобѣ зѣ мною не справитись!“ сказала смерть.

— „Богъ поможе справитись зъ тобою!“ каже мати.

— „Се я тѣльки те й роблю, чога Вѣнъ хоче!“ — каже смерть: — „Я садѣвниця у него. Я беру усѣ квѣтки та дерева и пересаджую ихъ у райскій садъ, у невѣдомый край. А якъ вони тамъ ростуть, що тамъ дѣе ся — того я не мушу тобѣ сказати“.

— „Оддай минѣ дитя мое!“ — сказала зъ слезами мати, и благала.

А се зразу, якъ схопить руками за двѣ хорошій квѣтки, якъ закричить на смерть: — „Я усѣ твои квѣтки позрываю! Що минѣ зѣстало ся при моѣмъ горѣ?“

— „Не займай ихъ!“ — каже смерть: — Ты отъ бѣдкаешь ся на свое нещасте, а сама хочешъ зробити нещасною ще й другу матѣрь?“

— „Ще другу матѣрь!“ — сказала сердешна жѣнка, и тужь мить выпустила зъ рукъ обыдвѣ.

— „На тобѣ твои очи“, каже смерть: — „Я добула ихъ на днѣ въ озерѣ; вони такъ ясно блищали, — я й не пѣзнала, що то твои очи. Вѣзьми ихъ назадъ; вони теперъ ще яснѣйшій, нѣжь були; а потѣмъ дивись ось-сюды — въ сей глибокій колодязь. Я скажу тобѣ, якъ звать ся отѣ двѣ квѣтки, що ты хотѣла зѣрвати, — то ты тодѣ побачишь усю ихъ потомню долю, усе жите ихъ людеке. Ты побачишь, що ты хотѣла згубити!“

Отъ и почала вона дивитись у колодязь; а на серци ставало такъ радѣсно, бачучи, якъ одна зъ квѣтокъ тыхъ була справжнымъ щастемъ для цѣ-

лого свѣту, — яке було тамъ щастє та радощъ кругъ неи. И побачила вона жите й другои: а тутъ тѣльки й було, що клопоты та нужда, горе та муки.

— „И те, й друге — воля Божа!“ — каже смерть.

— „Котра жь квѣтка нещасна, а котра щаслива?“ пытає мати.

— „Сего я не скажу тобѣ“, вѣдмовила смерть: — „а знай тѣльки, що одна зъ квѣтокъ тыхъ — квѣтка твоєи дитины. Ты теперъ бачила єго долю, яка вона буде, — бачила долю своєи пытомои дитины!“

Тодѣ закричала зъ жаху мати:

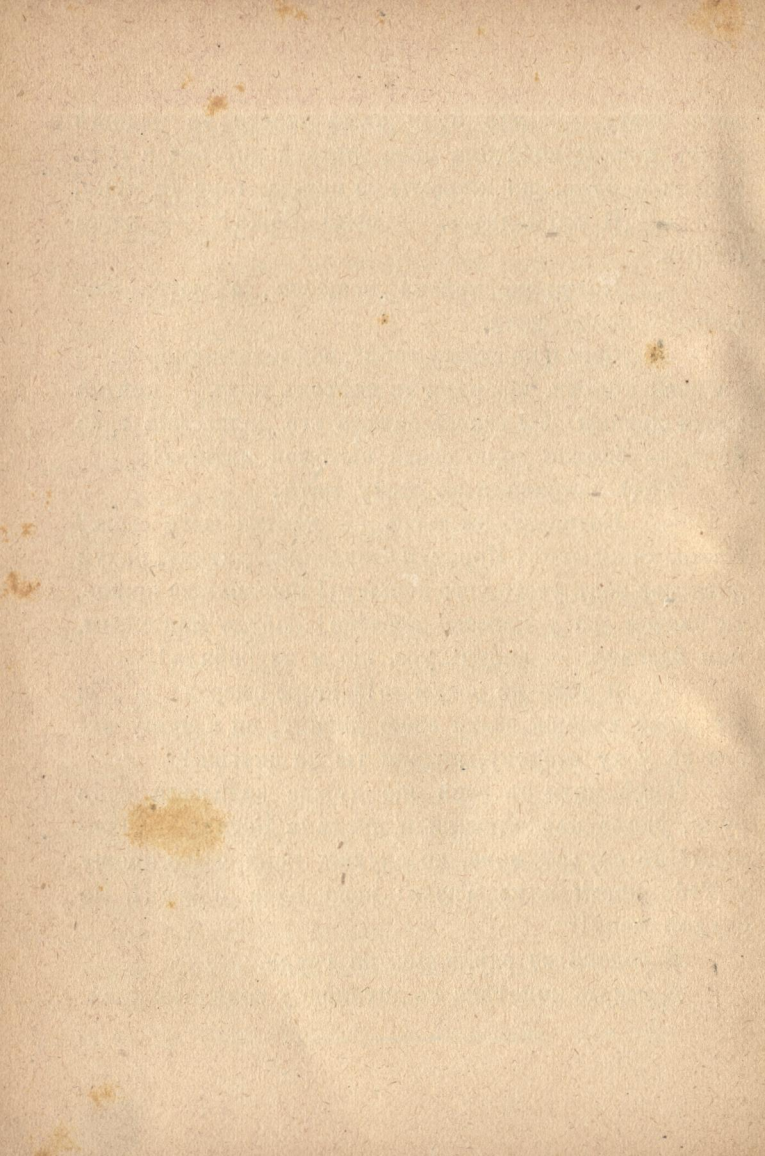
— „Котра-жь зъ тыхъ — квѣтка мого сына? Кажи, кажи минѣ! Поратуй безневинну дитину, ратуй дитя моє вѣдъ усеґо того нещастя! Возьми вже краще, та занеси єго у царство небесне! Забудь мои слезы, мои благаня, — забудь усе, що я не робила!“

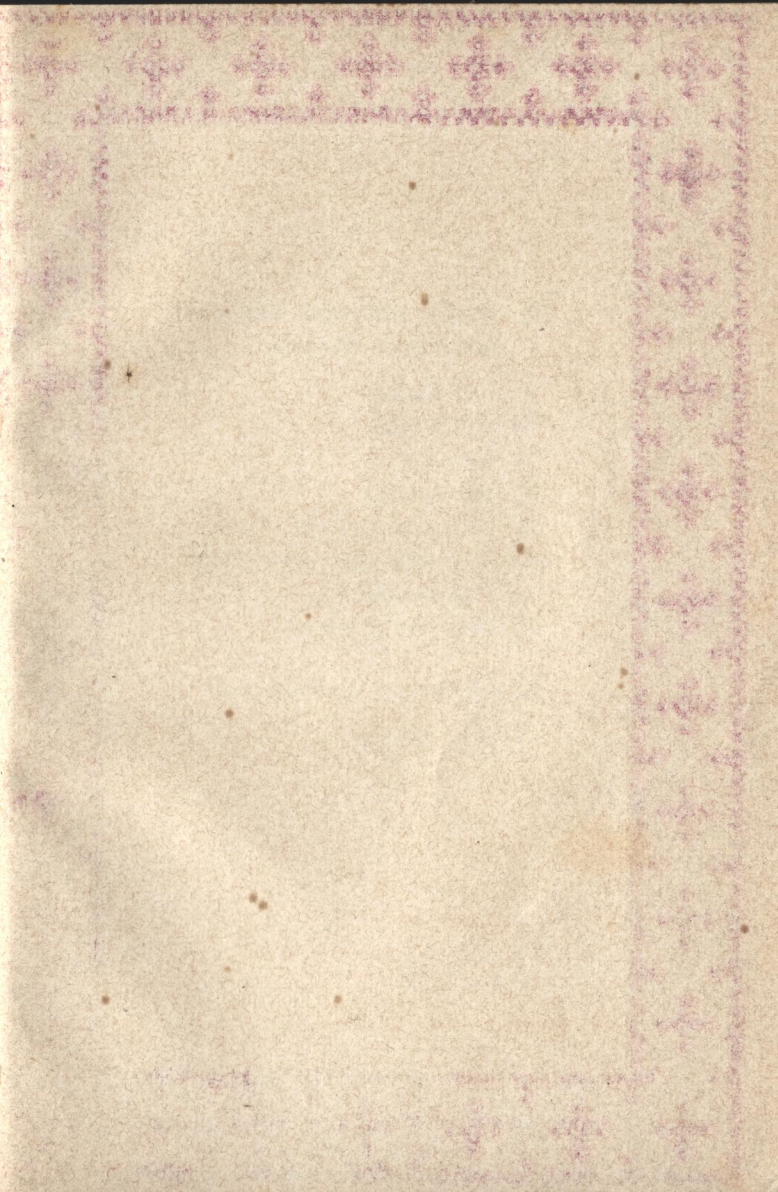
— „Я тебе не розумѣю!“ каже смерть: — „Чи ты знову хочешъ взяти свою дитину, чи я мушу нести єѣ у ту сторону, котрои ты не знаєшь?“

Тодѣ мати зъ горя ще дужче заламала собѣ руки, упала навколюшки и прохала Бога: — „Господи! не слухай мене, не слухай, коли я що прошу у Тебе проти волѣ Твоєи: вона одна благая! Не слухай мене!“

И голова єи схилилась на груди.

А смерть полетѣла зъ дитиною у невѣдомѣ краѣ.

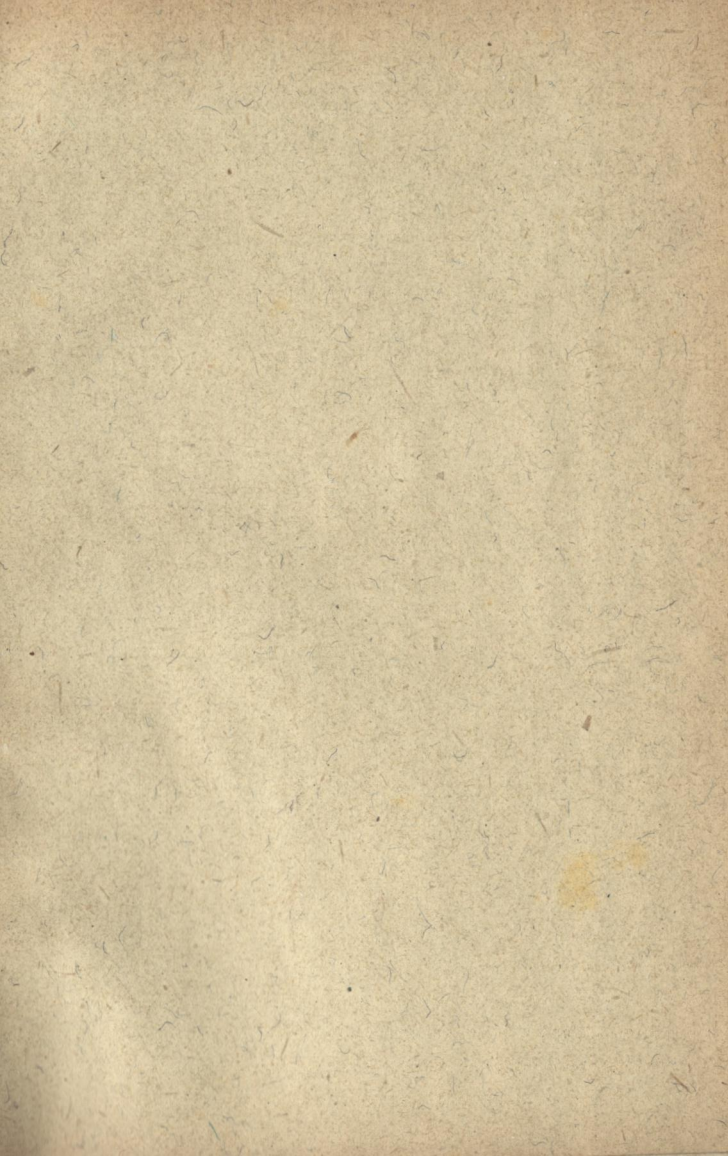

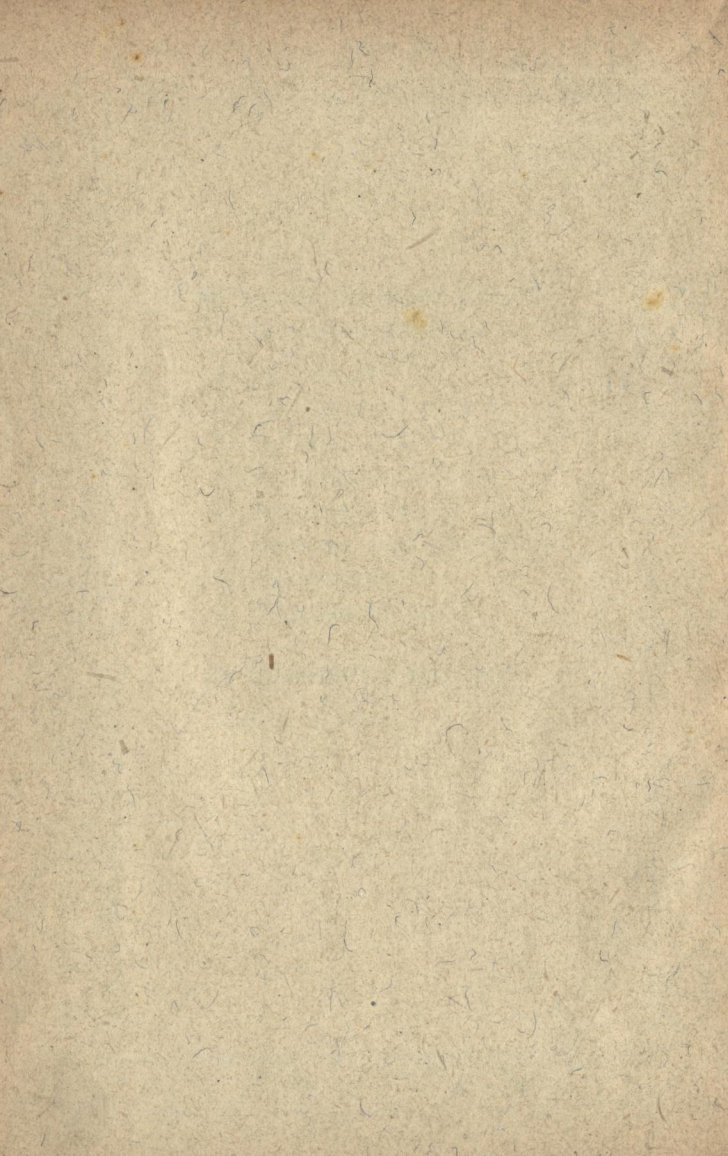
**На премію поручену Радою
Шкільною Краєвою :**

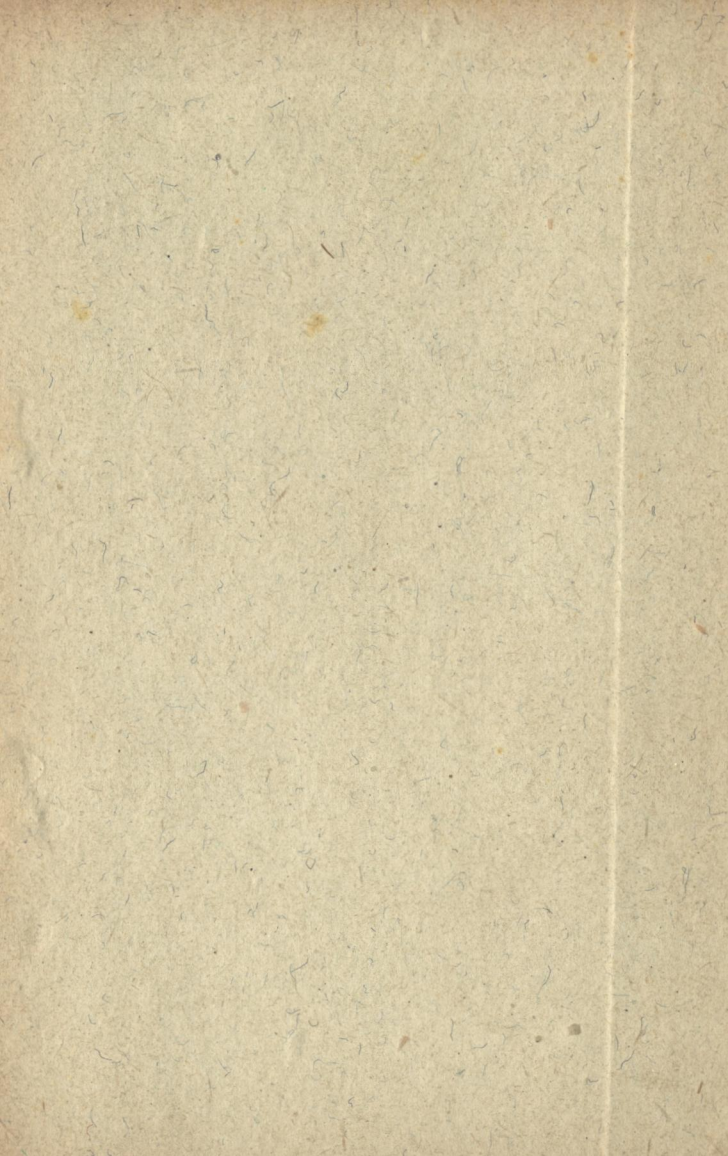
- 1) Гостинець
- 2) Звѣринець
- 3) Забавки
- 4) Менажерія
- 5) Звѣрята домові
- 6) Читанка для молодѣжи
- 7) Робинзонъ
- 8) Вязанка желаній

До бібліотекъ шкільныхъ :

Хемія. Роское.

30.661

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
~~30.661/8.~~